

Lærerindring af Jørn Nielsen fra Østerild.

Den første april 1942 var min første skoledag. Det var på Ryesgade Skole i Ålborg, den havde 1250 elever. Der var en lang lokumsbygning midt i skolegården. Skolen var ellers yderst moderne med fem toetagers bygninger og moderne lokaler. Det var en overgangstid: I kontrast til de moderne faglokaler var jo lokumsbygningen En af de ældre lærere: lærer Jacobsen, havde i sine lokaler spytbakker - for han skræede, hans sorte spytklatter ramte ikke altid målet. Det var ikke blot en overgangstid, det var krigstid, tyskerne havde en del af skolen, bl.a. den ene gymnastiksal. Siden hen tog de hele skolen, så nogle af eleverne skulle dele skole med eleverne på Poul Pagh's Gades Skole, mens andre, bl.a. jeg, skulle gå i de sene eftermiddagstimer på Katedralskolen.

Skoleudflugt 02.09.1976, Østerild Skole.

Jeg opfattede Ryesgade Skole som en fin skole. Dansklærer i 1-5 klasse var den spændende Sigurd Daugbjerg, der gjorde dansk litteratur enestående spændende for os.

Efter 10. klasse (realklassen) ville jeg i gymnasiet, men i hele Nordjylland var der blot Aalborg Katedralskole, og de havde ikke plads til mig, så jeg tog studentereksamen fra Aalborg studenterkursus på 2 år. Vi havde eksamen i alle fag, og ubegrænset pensum, så det var hårdt. Og så kostede det: kursusafgiften var 75 kr. om måneden, og vi skulle selv betale bøgerne.

Jeg arbejdede i ferierne som ferieafløser på "Falkonbridge Nikkelværk" i Kristiansand og en sommer på Ålborg Værft. Til daglig cyklede jeg rundt i Ålborg og Nr. Sundby med fakturaer fra bygningsfirmaet C. Ellermann. Et frimærke kostede 20 øre, så jeg fik 10 øre pr. faktura jeg delte ud, man kan sige, at vi delte i porten.

Jeg ville uddanne mig til lærer, men der var run på uddannelsespladserne, og i Ranum oprettede de kun en studenterklasse hvert andet år. "Forpræp" var ½ år for de, som var gået ud af 7. klasse eller kom direkte fra kartoffelrækkerne. "Præp" (præparationsklasser) var et år for de, der havde en ikke for flot mellemskole- eller realeksamen. De almindelige blev der oprettet fire klasser af hvert år. Vi

studenter kom direkte fra gymnasiet, suppleret med nogle, der havde prøvet universitetet og havde opgivet, eller som jeg havde været ude i "det virkelige liv".

Jeg måtte vente et år på, at der blev oprettet en studenterklasse, så jeg meldte mig til vikarkontoret i Lindholm, Nr. Sundbys vestlige ende, og blev fire dage ansat som lærervikar og sendt til Torslev ved Brovst, hvor jeg fik anvist en lærerbolig ved siden af byens ene skole. Her boede jeg så et år. De store elever gik i byens skole, de mødte kl. 7. om sommeren og kl. 8. om vinteren, de små elever gik i en skole syd for byen, og vi lærere skiftede så skole hver dag ved middagstid. Der blev fyret med tørv, og jeg stod for fyringen i skolen med de små elever.

De ret få dage, jeg glemte at fyre, fik jeg en skideballe, og førstelæreren sendte børnene hjem og holdt selv en halv fridag. Han var ivrig biavler, men gigtsvag, så den sommer kom jeg til at passe hans bier. Jeg har ikke spist honning siden. Det var et ret missionsk sted, men de var tolerante over for mig, især måske der dengang stod en vis aura om studenter, ingen lærere havde studentereksamen, selv da jeg i 1961 blev lærer i Østerilds nye skole var der ingen af lærerne der var studenter. Jeg faldt godt til og deltog i årets dilettantforestilling, hvor jeg lavede bagtæpperne og var sufflør.

Lærer Jørn Nielsen, Østerild.

Det glemmer jeg aldrig, i sidste akt kom den unge førsteelsker hjem fra et ophold i Amerika, og da skulle jeg springe op fra sufflørkassen og være ham, der kom hjem og blev modtaget med kys af kæresten, der havde været så meget igennem, mens kæresten havde været i Amerika. Det var et varmt kys, som skulle øves en del gange, før "den sad perfekt".

Så i stedet for - som mange af nutidens unge - at oparbejde en kæmpegæld ved rejser endnu inden de påbegynder uddannelsen, havde jeg en opsparing, da jeg kom til Ranum.

Undervisningen i Ranum var uhyre faglig. Mit valgfag var naturligvis biologi. Da jeg gik i 4. klasse - og for øvrigt resten af mit liv - var jeg ude fire-fem dage om ugen sammen med en kammerat, og vi studerede fuglene i og omkring Ålborg. I skoleferierne var vi med telt og kikkert i Vejlerne, Tipperne og mange andre spændende steder.

Men biologiundervisningen i Ranum byggede på de samme bøger, som man brugte på universitetet - der var jo kun to universiteter den gang. I undervisningen indgik, at vi i 2. studenterklasse skulle ud som praktikant tre mdr. - for mit vedkommende i Hjørring, og bagefter skulle vi ud tre mdr. som lønnet vikar. For mit vedkommende var det i Øster Bagterp. Måneder før vi var færdige i 3. studenterklasse, kom skoleinspektører fra nær og fjern og ville kapre os. Det var jo de store årganges tid, hvor en årgang var 87.000 børn. Lærere blev lovet tre måneders løn for at underskrive et ansættelsesbrev, nogle af dem, som skulle ind som soldat blev lovet ½ eller et helt års løn, mens de var indkaldt!

Det første år var jeg lærer i Års. Min kone blev færdig som lærer et år efter mig, så fra Års kunne hun let passe uddannelsen. Det var mens Per Pallesen gik i realklassen i Års.

Efter et år i Års søgte vi til Godthåb ved Svenstrup, der var en ny centralskole. Der blev vi i to år, så trak fuglene i mig, jeg ville gerne nærmere til Vejlerne, så vi fik ansættelse i Østerild, det var min kone også glad for, da det var nærmere hendes barndomshjem.

Østerild skole var en syv-klasset skole. Der var 187 elever, i nogle årgange var der parallelklasser, og i 7. klasse var parallelklasser opdelt efter, hvem der skulle have tysk, og hvem der ikke skulle. De, som lærerne frarådede at vælge tysk, blev undervist i landbrugslære, og jeg lærte blandt meget

andet, hvad en foderenhed var for en størrelse. Det var herlige dage, hvor skoler stadig havde råd til at arrangere bl. a. en årlig sommerudflugt. Jeg husker med stor glæde en udflugt til Sæby, hvor alle skolens elever og lærere med særtog rejste til Sæby. Vel ankommet til Sæby spadserede vi ud til Sæby skov, mens togføreren tog sin madkasse, låste toget, og gik med os.

Der var lagt meget vægt på den faglige undervisning, og jeg havde en høj status, idet jeg som den eneste af lærerne havde studentereksamen. Den kom mig til nytte, da der få år senere blev indført matematik i stedet for regning, og på et tidspunkt blev fagene geografi, historie og biologi slået sammen til faget orientering. Mange år senere fik vi faget "naturfag", hvor vi, flere år før faget blev endeligt indført, underviste i faget efter fagplaner, som jeg på leder Erik Holms opfordring havde lavet.

Fastelavn 1979, Østerild Skole.

På et tidspunkt kom computeren ind i skolen, og, man må sige, ganske langsomt. Først delte Østerild, Hillerslev, Nors og Sennels om én computer. Den skulle startes med en stor papdiskette, den havde et regneprogram på en anden papdiskette, det handlede om saftvand, og der var en papdiskette med et skriveprogram. Når skolen havde muntret sig i fjorten dage, skulle computeren afleveres til næste skole, og så så man den ikke igen før seks uger senere.

Jeg kan ikke besvare, hvorfor jeg blev lærer. Det har jeg villet siden jeg gik i 5. klasse, måske fordi jeg havde spændende og dygtige lærere? De gjorde efter min mening undervisningen så interessant og nærværende, at jeg f. eks. allerede i 4. klasse læste fagbøger i biologi. De store ændringer, der er sket i skolerne, er de forandringer, der er sket i samfundet. Der er mere overvågning og mindre tillid til undervisningen. Da jeg har været på Østerild landsbyskole - der endog i nogle år ikke hed "skole", men "landsbyordning" - har jeg kun min erfaring derfra.

Den tidlige kommunesammenlægning, som ophævede tjenestemandsbegrebet hos lærerne, fik den betydning i de små skoler, at læreren og forældrene ikke mødtes hos købmanden, til naboens

sølvbryllup og til borger-arrangementer, idet begrebet "tjenestebolig" forsvandt, og dermed lærernes bopælspligt. I dag tager lærerne efter skoletid til Frøstrup, Skyum, Thisted, Gøttrup og Vadum, og kun en enkelt bor i Østerild. Det kan måske være godt eller skidt, men det er i hvert fald anderledes og giver en anden indgangsvinkel til forældre/lærer forholdet. Min rolle som lærer var og er - efter mange års pensionisttilværelse - lærer Niiiiielsen!

Jeg hjælper folk med problemer, som jeg hjalp dem - og deres børn og børnebørn - da de gik i skole. Næsten dagligt hjælper jeg ældre - og for resten også teenagere - med computerproblemer, oversætter breve fra tysk og engelsk, kopierer deres gamle familiefotos, og deltager i foreningslivet. I al den tid, jeg var lærer i Østerild, synes jeg, at jeg havde nærmest total metodefrihed: Halvdelen af mine biologitimer foregik ude i det fri, og mange med biologiforsøg efter mit valg.

Skolekomedie 31.03.1971, Østerild Skole.

Nu får jeg nok stryg, for jeg mener bestemt, at lærerne havde en mere alsidig viden tidligere: Videreuddannelse var en selvfølgelig ting, og vi fik bevilget et videreuddannelseskursus hvert andet år. Naturligvis et kursus, der kunne gavne skolen, men det var store kurser på f.eks. fire timer om ugen i tyve uger. Kurser på seksogtredivetimer kaldte vi små.

Der var - og er - mange lærertyper, gudskelov er vi lige så forskellige som "rigtige" mennesker, og deres værdi viste sig bl. a. i at de deltog- og ofte stod i spidsen for lokale opgaver af enhver art.

I forholdet mellem lærer og elev tror jeg, at der er nogle eviggyldige værdier. Det er en balancegang mellem at være leder og tilrettelægger for eleverne og så at være deres ven. Der går en hårfin grænse i forholdet mellem "ven" og "kammerat". Som én af mine (utallige) brødre sagde det: "At være lærer, det er noget, man er født til." Årene på seminarieret er først og fremmest nødvendige, fordi det er bedst, at læreren er ældre end eleverne. Man kan lære meget, naturligvis især fagligt, og man kan lære både psykologi og pædagogik, men størst betydning er lærerens sociale indstilling og evne til at være den første blandt ligemænd.

I forholdet forældre - lærere er der sket meget. Mine forældre var på skolen første gang i de ti år, jeg gik i Ryesgades Skole, og det var da min far bad om, at jeg kunne få fri en uge, fordi mine forældre ikke kunne få ferie i skolernes sommerferie. Som ung lærer på Års Præliminærskole oplevede jeg ingen møder med forældre.

På Godthåb (Svenstrup Jyll.) skole og også på Østerild var der i 60'erne to forældrearrangementer pr. klasse: Et møde med klassens forældre og forældre/elevsamtaler for hver elev. I starten var det nærmest en orientering til forældrene om elevens standpunkt, og der var også standpunktsbøger - ikke karakterbøger. Senere blev elev/forældre/lærer møderne til samtaler, der blev vidt forskelligt fortolket af forældrene. Det kunne være godt, men jeg har også oplevet forældre (mødre!) som prikkede til deres børn med bemærkninger som: Det er nu, at du skal klage, sig det nu, var der ikke noget med smedens Grethe?

Skovtur 1973, Østerild Skole.

Jeg synes, det var vigtigt, at man kunne snakke med forældrene "over hækken", hos købmanden, eller ringe. Med den større geografiske afstand mellem forældre og lærere, bruger man skolens hjemmeside som meddelelsesmiddel mellem skolen og forældrene/lærerne, læreren skal holde eleverne orienteret om, hvad de har for i lektier - og de skal holde eleverne orienteret om diverse på samme måde. Var det godt eller skidt? Tilsyneladende bliver systemet delvist opgivet nu, hvor eleverne skal "læse lektier" på skolen og ikke lave hjemmearbejde. Det var nu ikke alle elever, for hvem hjemmearbejde var en pestilens.

Undervisning i skolen er nærhed. Læreren vælger metode og varierer metode i forhold til behov. Læreren varierer lyd, sprogforståelse og ords oprindelse med elevens tilbagemelding: Hvorfor hedder det *indretning* men *inspektør*. Lærerne har en vis uddannelse i litteratur f. eks. og kan være meget uenig i hvad politikere foreslår i deres ikke kanongode kanon. Læreren ved, hvor eleverne står og kender deres standpunkt. Vedkommende litteratur er ikke ens i Hanstholm/Vorupør sammenlignet med Hellerup/Græsted.

I mine unge år, det var i 60'erne og 70'erne, var der efteruddannelse nok. Som tidligere nævnt var vi på kursus ca. hvert andet år, vi ønskede, og hvis inspektøren kunne se fornuften i det, fik vi det bevilget. På et senere tidspunkt var de unge lærere så ensporet uddannede, at de havde svært ved at begå sig på en lille skole, hvor de nødvendigvis skulle undervise i mange fag. For skolerne var det også svært. Hvis skolen havde behov for en tysklærer to timer om ugen, ville en tysklærer ikke gerne søge jobbet. Så på det tidspunkt holdt vi gamle fortidslevn lav profil.

Udflugt 15.06.1973, Østerild Skole.

Jeg synes, det er svært at sætte folk i bås, og jeg synes især, at det er svært for mig at sætte mig selv i bås. Det, som jeg opfatter som positivt og nødvendigt, opfatter andre som manglende mod eller konfliktskyhed. Jeg skal prøve at forklare, hvad jeg mener:

Man opnår intet med strenghed og hård disciplin men der skal selvfølgelig være en kant. Eleverne skal være ens gode venner. Man taler pænt til dem. Man er tålmodig og varierer sig, hvis eleverne ikke forstår, hvad man siger. Uden humor kommer man ingen vegne, men man kommer også langt med avanceret viden. Enhver elev er en god elev - alle kan lære mere.

En god lærer er en lærer, der kan sit kram, en lærer, som eleverne holder af, en lærer, som holder af eleverne, en lærer, som kan holde den nødvendige disciplin, uden at eleverne opfatter, at disciplinen strammer.

Artiklen er skrevet af Jørn Nielsen, Østerild.